

Datum vergadering	: 3 november 2022	Agendapunt :
Zaaknummer	: 2022-034141	
Programma	: Samenleving	
Portefeuillehouder	: J. De Robles	
Commissie	: Leven	
Onderwerp	: Uitbreiden doelgroep energietoeslag 2022	
Bijlage	: Raadsbesluit eenmalige toekenning energietoeslag gemeente Uithoorn 2022	

Korte inhoud

Het wordt steeds zichtbaarder dat we in een uitzonderlijke situatie zitten als gevolg van de gestegen energierekeningen en dat steeds meer inwoners in de knel komen. Momenteel wordt reeds gewerkt aan het verstrekken van een energietoeslag van € 1.300 in 2022 voor de doelgroep tot 120% van het Wettelijk sociaal minimum (Wsm). Ondertussen is helder dat er vanuit het rijk via de septembercirculaire extra middelen naar de gemeente komen voor dit doeleinde en dat tegelijkertijd de problemen voor inwoners boven 120% Wsm zijn toegenomen.

Daarom wordt voorgesteld om de doelgroep voor de energietoeslag in 2022 te verruimen naar 130% van het Wettelijk Sociaal Minimum. Het maatschappelijk effect van deze tijdelijke maatregel sluit aan bij de opgaven uit het college Uitvoeringsprogramma. Het gaat om een overbrugging totdat de maatregelen van het Rijk begin 2023 ingaan.

De Raad wordt gevraagd om in te stemmen met de toekenning van de energietoeslag en de financiële effecten van dit voorstel te dekken uit de budgetegalisatiereserve. De financiële consequenties hiervan zullen worden betrokken bij de jaarafsluiting.

Aan de Raad.

Overwegingen

Recente economische en maatschappelijke schokken zorgen dat steeds meer mensen in bestaansonzekerheid leven. Zij kunnen, ondanks betaald werk, in sommige gevallen niet meer rondkomen. Dit betekent dat zij de vaste lasten zoals huur, zorgpremie en energielasten niet kunnen voldoen zonder achterstanden op te lopen.

Energietoeslag landelijk 2022

Om een deel van de hoge energierekening te compenseren is er voor huishoudens met een laag inkomen in 2022 een uitkering in het leven geroepen in de vorm van een eenmalige energietoeslag. In maart 2022 werd de toeslag vastgesteld op € 800 euro. In de zomer van 2022 werd besloten dit bedrag voor de eerder vastgestelde doelgroep te verhogen met € 500 en de BTW op energie te verlagen. In oktober werd besloten een generieke regeling toe te passen voor alle inwoners van Nederland voor de maanden november en december van 190 euro. Dit wordt verrekend via de energieleveranciers. Tijdens de Algemene Beschouwingen zijn er landelijk een serie maatregelen aangekondigd die vanaf januari 2023 ingaan met het doel om de koopkracht gedeeltelijk te herstellen.

Energietoeslag Uithoorn 2022

In april 2022 heeft de gemeenteraad van Uithoorn de inkomensgrens voor energietoeslag vastgesteld op 120% van het Wettelijk Sociaal Minimum (Wsm). De gemeenteraad is gevraagd om in haar vergadering van 3 november 2022 te beslissen over de uitkering van de extra € 500 voor diezelfde doelgroep (zoals opgenomen in de 2^e Turap 2022). Tot op heden is reeds een groot aantal aanvragen gehonoreerd voor deze doelgroep tot 120%. Daarnaast zijn de middelen die het Rijk beschikbaar heeft gesteld voor bestrijden van energiearmoede als onderdeel van de septembercirculaire hoger dan eerder vanuit het Rijk was aangegeven (zie hieronder bij kopje Financiën).

Tegelijkertijd wordt steeds zichtbaarder dat veel mensen niet meer kunnen rondkomen mede als gevolg van de (veel) hogere energierekening. Zodoende wordt er nu voorgesteld de doelgroep te vergroten. De voorgestelde noodmaatregel om de doelgroep te vergroten geldt alleen voor 2022. Voor 2023 heeft het Rijk reeds een aantal maatregelen aangekondigd om deze doelgroep extra te ondersteunen.

Tijdens de algemene beschouwingen werd bekend gemaakt dat de éénmalige energietoeslag ad € 1.300 ook in 2023 uitgekeerd zal worden.

Wettelijk kader

Uitkering van de eenmalige energietoeslag is ondergebracht in de Participatiewet, onderdeel bijzondere bijstand. Gemeenten kregen hiermee de volgende twee bevoegdheden:

1. De bevoegdheid om in het kalenderjaar 2022 een eenmalige energietoeslag toe te kennen aan huishoudens met een laag inkomen, gebruikmakend van het instrument van de categoriale bijzondere bijstand, dus zonder dat de gemeente hoeft vast te stellen dat de ontvanger de kosten daadwerkelijk heeft gemaakt;
2. De bevoegdheid om de eenmalige energietoeslag ambtshalve (zonder aanvraag) toe te kennen aan de huishoudens waarvan de getoetste inkomensgegevens bij de gemeente bekend zijn.

Maatschappelijk effect

Dit voorstel draagt bij aan het behalen van de maatschappelijke effecten en opgaven uit het College uitvoeringsprogramma (CUP); onze inwoners ervaren welzijn en perspectief en kunnen volwaardig deelnemen aan de samenleving, inwoners hebben de zekerheid dat zij in hun eerste levensbehoeften kunnen voorzien.

Met het financieel tegemoetkomen van mensen met een minimum inkomen, en deze groep te verbreden naar mensen die in de knel komen en op dit moment geen aanspraak kunnen maken op de eenmalige energietoeslag, wordt voorkomen dat mensen hun vaste lasten niet meer kunnen betalen. Dit leidt tot verdere bestaansonzekerheid met een effect op andere levensgebieden, zoals gezondheid, wonen en werken.

Het wordt steeds zichtbaarder dat mensen die boven de 120% ¹WSM norm zitten, en geen aanspraak kunnen maken op de energietoeslag, wel in de knel komen. Dat zien we onder andere aan:

- de sterke stijging van het aantal betalingsachterstanden (vroegsignalering) op vaste lasten (huur, energie, zorgpremie),
- de toename van aantal gezinnen dat gebruik maakt van de Voedselbank; dit aantal is in een aantal maanden toegenomen tot 86 voedselpakketten per week. Wekelijks melden nieuwe gezinnen zich aan.
- zorgen die gedeeld worden door maatschappelijke organisaties, eigen medewerkers en vanuit de Raad. Er zijn bijvoorbeeld vragen gesteld over wat de gemeente extra kan betekenen voor inwoners in de knel.

Wat doen we al?

- De gemeente heeft sinds begin mei de eerste tranche energietoeslag (€800) ambtshalve toegekend aan 359 huishoudens. Sindsdien zijn daar nog 539 individuele aanvragen bijgekomen;
- Bij Vroegsignalering- worden er huisbezoeken afgelegd waarbij ook aandacht is voor energieachterstanden;
- Via extra communicatie in kranten en op social media wordt nadruk gelegd op het aanbod aan inkomensondersteunende maatregelen;
- Financieel Café: ondersteunt mensen met invullen energie aanvragen;
- Er zijn 2 energiecoaches – Zij adviseren huishoudens betreft mogelijke energiebesparingen;
- Afstemming met de afdeling duurzaamheid over isolerende maatregelen en huishoudens met een laag inkomen en een slecht geïsoleerde woning die daarvoor in aanmerking komen;

¹ 120% van het Wettelijk Sociaal Minimum per 1 januari 2022 is €1310,05 en het wettelijk minimumloon bij een 40-urige werkweek is €1611,08 netto per maand.

- Er worden extra bijeenkomsten- inloopsprekken georganiseerd de komende tijd om gebruik regelingen inclusief energietoeslag en zorgverzekering optimaal te gebruiken (in de Kuijper met extra sessies in de nieuwe bibliotheek in oktober, november en december).

Naast de tijdelijke noodmaatregelen wordt er ook gekeken naar structurele oplossingen om de bestaanszekerheid van inwoners te vergroten. Zo is contact gezocht met de netbeheerder om geen huishoudens van gas/elektra af te sluiten en wordt gesproken met Eigen Haard over het omgaan met betalingsachterstanden.

Verhogen inkomensgrens in 2022

Ter overbrugging van de maatregelen die in 2023 door het Rijk worden ingesteld, wordt voorgesteld om in 2022 eenmalig de inkomensgrens voor de energietoeslag te verhogen naar 130% van het wettelijk sociaal minimum (Wsm).

Het verhogen van de inkomensgrens voor energietoeslag is een financieel ingrijpende maatregel met direct effect voor een grote(re) groep inwoners en draagt bij aan het bieden van een sociaal vangnet, op die domeinen die fundamenteel zijn voor de bestaanszekerheid. Op dit moment is de inkomensgrens om in aanmerking te komen voor de energietoeslag vastgesteld op 120% wet Sociaal Minimum (Wsm). De inschatting is dat hiermee de beoogde 990 huishoudens zeker worden bereikt. Op 10 oktober 2022 zijn er 898 aanvragen toegekend.

Met het verhogen van de inkomensgrens verhogen naar 130% Wsm zullen naar verwachting 1.260 huishoudens worden bereikt. Onder deze groep vallen onder meer huishoudens bestaande uit parttimers en flexwerkers met een partner thuis die niet of parttime werkt, AOW²-ers, mensen met een hogere uitkering Wet Inkomen naar Arbeidsvermogen (WIA) en mensen met een uitkering Wet Arbeids Ongeschiktheid (WAO). Het netto maandinkomen van deze huishoudens komt bij deze inkomensgrens niet uit boven de € 1.419,-.

Het rijk heeft bij het verstrekken van de energietoeslag gekozen voor een generieke regeling, mede met het oog op de uitvoerbaarheid en het regeluwe karakter van zo'n generieke regeling. Voor alle inkomensgroepen geldt dat de kans bestaat dat de energietoeslag niet gebruikt wordt voor de energierekening of eindafrekening maar voor boodschappen of andere lasten die ook gestegen zijn. Er zullen ook mensen zijn die nog niet in de knel zitten, echter voor de inkomensgroep tot 130% is de kans daarop naar verwachting beperkt. Mensen kunnen niet rondkomen van het Wettelijk Minimum Loon (WML), bevestigt ook het Nederlands Instituut voor Budgetvoorlichting (NIBUD).

Daarnaast bestaat de kans dat inwoners die op dit moment (nog) geen aanspraak kunnen maken op de energietoeslag, Individuele Bijzondere Bijstand (IBB) zullen aanvragen. Dit is maatwerk en kost veel tijd voor de inwoner om aan te vragen en voor de uitvoering om het te wegen. Of iemand in aanmerking komt voor IBB hangt van verschillende factoren af. De aanvraagprocedure voor IBB duurt over het algemeen langer (tot 8 wkn) en energietoeslag wordt over het algemeen binnen 4 weken afgehandeld. Dit betekent meer onzekerheid en (financiële) stress voor de inwoner.

Alternatieven

Het college stelt voor om de doelgroep voor de energietoeslag in 2022 te verruimen van 120% naar 130% van het Wettelijk Sociaal Minimum (Wsm).

De raad kan er ook voor kiezen om de inkomensgrens niet aan te passen en te houden op 120% van het Wsm. De inkomensgrens niet aanpassen, en wachten tot Rijksmaatregelen in 2023 ingaan, zorgt voor meer financiële stress en onrust, bij een groot aantal mensen, die nu niet of nauwelijks kunnen aankloppen voor steun, terwijl zij wel in de knel zitten. Er zal een groter beroep worden gedaan op gemeentevoorzieningen, er zullen meer bezwaarschriften volgen is de verwachting net als betalingsachterstanden, huisbezoeken, aanvragen bijzondere bijstand etc. Op lange termijn zullen er ook meer mensen instromen in schuldhulpverlenings-trajecten. Ook besteedt de gemeente bij dit alternatief niet alle middelen die vanuit het rijk zijn overgekomen in het kader van de energietoeslag voor dat doel, zie ook onderdeel financiën.

² Mensen die 65 jaar of ouder zijn ontvangen een uitkering volgens de Algemene Ouderdoms Wet (AOW)

Een ander alternatief is het verhogen van de inkomensgrens naar 125% Wsm. De inschatting is dat hiermee maximaal 1.150 huishoudens worden bereikt. Dit is in lijn met het gemeentelijk armoedebestrijdingsbeleid, waarin deze inkomensgrens van 125% Wsm ook wordt gehanteerd. Dit zijn mensen die voor een deel zichtbaar zijn voor de gemeente omdat zij ook van andere voorzieningen gebruik maken (zoals de collectieve zorgverzekering). Dit zijn mensen met een netto inkomen tot: €1.363,- per maand. De gemeente ontvangt in dit scenario meer inkomsten voor de toeslag dan dat zij hiervoor uitgeeft (dit is nader uitgewerkt onder financiën). Daarnaast bereikt de gemeente een gedeelte van de huishoudens niet (categorie 125-130%) die wel financieel in de knel zit en die wel bereikt worden met de verruiming naar 130%. Die verruiming naar 130% doet daarmee naar de mening van het college meer recht aan wat er speelt in de samenleving, gezien het aantal mensen dat financieel in de knel komt als gevolg van de hogere energierekening.

Tot slot zou ook gekozen kunnen worden voor een nog verdere ophoging van de inkomensgrens, bijvoorbeeld naar 150% Wsm. De inschatting is dat met een verhoging naar 150% Wsm maximaal 1.900 huishoudens worden bereikt, waaronder de doelgroep van werkenden die nu rondkomen van het Wettelijk Minimumloon (WML) (€1.611,08 bij een 40-urige werkweek). 150% van het Wsm is €1.637,57. De geschatte meerkosten voor de gemeente bedragen bij dit alternatief ruim € 1 mln. Deze optie wordt niet voorgesteld omdat gezien hun hogere inkomen onzekerder is dat deze extra energietoeslag voor deze doelgroep echt nodig is. Daarnaast doet dit alternatief een aanzienlijk hoger beroep op de eigen middelen van de gemeente (ca € 1 mln) dan een verhoging naar 130% Wsm (geschatte kosten € 400.000), terwijl het gaat om een eenmalige tijdelijke overbruggingsregeling en niet om een duurzame oplossing.

Aanpak

Direct na het raadsbesluit wordt de procedure van toekenning en uitbetaling in gang gezet. Daarnaast zal de regeling direct op de website en via de (sociale) media worden gepubliceerd. In de communicatie worden de inkomensgrenzen benoemd zodat voor de inwoner duidelijk is of zij wel of niet in aanmerking komen voor de energietoeslag.

De doelgroepen die de toelage ambtshalve ontvangen worden hierover schriftelijk geïnformeerd, en kunnen deze op korte termijn na de beslissing van de raad op hun rekening tegemoet zien. Daarna wordt de aanvraagprocedure voor de overige mogelijke rechthebbenden opgezet.

Financiële overwegingen

Financieel

1. Inkomsten en begroting

Het Rijk heeft in 2022 € 1.404 mln. beschikbaar gesteld voor zowel uitvoeringskosten als verstrekkingen in de vorm van geld voor mensen die leven van 120% van het sociaal minimum. Dit betreft algemene middelen die bij de mei- en septembercirculaire aan de gemeenten zijn uitgekeerd. Er zit geen verantwoordings- of terugbetalings- verplichting aan deze middelen.

Na het afronden van de 2^e turap is de septembercirculaire verschenen. Het voordeel van de septembercirculaire is nog niet verwerkt in de begroting. Voor het onderdeel met betrekking tot de energietoeslag levert de september circulaire een voordeel op van € 121.038.

2. Uitgaven

Verhoging van de inkomensgrens naar 130% van het Wsm brengt naar verwachting een stijging van de doelgroep van 990 (120% Wsm) naar 1.260 huishoudens met zich mee. De totale kosten van deze verruiming bedragen daarmee naar verwachting € 403.000 (270 huishoudens maal € 1.300 plus benodigde uitvoeringskosten).

3. Dekking financiële consequenties

De septembercirculaire is nog niet verwerkt in de begroting. Het totaal effect van de septembercirculaire bedraagt positief € 1.748.000, waarvan € 121.038 betrekking heeft op het onderdeel Energietoeslag. Het effect van de

septembercirculaire zal meelopen bij het opstellen van de Jaarstukken 2022. Vooruitlopend op de Jaarstukken 2022 wordt de raad middels een afzonderlijk raadsbericht over de (overige) ontwikkelingen in de septembercirculaire geïnformeerd.

Los van de septembercirculaire laat de 2^e turap een positief begrotingssaldo zien van € 155.000 voor 2022. Gezien de omvang van het positieve effect van de septembercirculaire, die hier nog geen onderdeel van uit maakt, is de verwachting dat er sprake zal zijn van een positief rekeningssaldo welke toegevoegd zal worden aan de budgetegalisereserve.

Om deze reden wordt voorgesteld om de financiële effecten van dit voorstel (ter hoogte van € 403.000) te dekken uit de budgetegalisereserve. Wanneer blijkt dat een deel van de uitbetalingen pas zal plaatsvinden in 2023, zal het restantbudget bij de Jaarrekening 2022 worden overgeheveld naar 2023.

Communicatie

- In samenspraak met communicatie wordt helder plan gemaakt over wanneer, welke media, welke boodschap communiceren over uitbreiding doelgroep (krant, radio, social media, interviews etc)
- Extra gesprekken om te informeren over aanvraag doen
- Ondersteuning Financieel Café waar hulp nodig is bij het aanvragen

Participatie

N.v.t.

Duurzaamheid

Deze maatregel is een onderdeel van een meer fundamenteel en structureel pakket van grootschalige energiebesparende maatregelen, die er toe moeten leiden dat energiekosten op de lange (re) termijn afnemen en beheersbaar blijven of worden.

Externe reacties

N.v.t.

Voorstel

De raad wordt voorgesteld om de doelgroep voor de energietoeslag in 2022 te verruimen van 120% naar 130% van het Wettelijk sociaal minimum (Wsm). Het maatschappelijk effect van deze tijdelijke maatregel sluit aan bij de opgaven uit het college Uitvoeringsprogramma. Het gaat om een overbrugging totdat de maatregelen van het Rijk begin 2023 ingaan.

De Raad wordt gevraagd om in te stemmen met de toekenning van de energietoeslag en de financiële effecten van dit voorstel (ter hoogte van € 403.000) te dekken uit de budgetegalisereserve. De financiële consequenties hiervan zullen worden betrokken bij de jaarafsluiting.

burgemeester en wethouders van Uithoorn,

de secretaris,

de burgemeester,

mevr. M.C. Wegewijs

dhr. P.J. Heiliegers